

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Debatt: Grunda era beslut på fakta, politiker

Kungliga Vetenskapsakademien: Vetenskapen spelar en viktigare roll än någonsin – använd den.

Det krävs vetenskapligt underlag för att lösa vår tids stora utmaningar som global uppvärmning, framtidens energiförsörjning och antibiotikaresistens. Behovet av långsiktig forskning som tar fram ny kunskap måste bli en valfråga.

För 60 år sedan beslutade Mao Zedong att alla sparvar skulle utrotas. Anledningen var att sparvarna åt spannmål som behövdes för både inhemsk konsumtion och export. Men det gick inte som han planerat. Sparvarna försvann visserligen men i och med det ökade gräshopporna i antal – och de åt upp större delen av skörden. Mao saknade kunskap om ekologi, vetenskapen om samspelet mellan levande varelser och deras miljö. Exemplet visar att utan vetenskaplig underbyggnad kan politiska beslut få oväntade och negativa följder, om än inte alltid så drastiska som i detta fall.

Det är en utbredd uppfattning att övergång från fossila bränslen till biobränslen är gynnsamt för klimatet. Men hur stor klimatvinsten är med etanol som drivmedel jämfört med bensin är omdebatterat, och värdefull mark som skulle kunna användas för matproduktion tas i anspråk för bränsleproduktion. För att dra generella slutsatser om nyttan av biobränslen, och för att inte riskera oväntade effekter och till och med ökade koldioxidutsläpp, krävs noggranna analyser på vetenskaplig grund. Det här verkar många politiker inte vara medvetna om.

När det gäller genmodifierade grödor, GMO, är situationen snarast den motsatta. Här finns ett gott vetenskapligt underlag, men utbredd rädsla för följderna av tekniken gör att den inte får användas i Europa. Vilket i sin tur betyder att man går miste om fördelar som ökad resistens mot skadeangrepp, och därmed minskat behov av miljögifter, och bättre avkastning.

Grundläggande forskning har vid flera tillfällen räddat oss från mänskliga katastrofer. Som upptäckten att de kemiska ämnen som kallas freoner (som användes i sprayburkar och kyl- och kylskåp) skadar jordens skyddande ozonlager, till och med ovanför Antarktis, långt från mänskliga utsläpp. Forskningen ledde till Montrealprotokollet som skrevs under 1987. I protokollet förband sig världens länder att fasa ut användningen av freoner. Utan forskningen bakom dessa upptäckter hade hudcancer varit vida mera utbredd. Det är möjligt att vi inte hade kunnat vistas utomhus utan skyddskläder.

Grundforskningen om hur celler fungerar har lett till läkemedel som bidrar till att dödligheten i hjärtinfarkt minskat med drygt 40 procent på ett par decennier. Forskningen om immunsystemets signalmolekyler har gett oss helt nya läkemedel mot cancer.

För att ge våra politiker och beslutsfattare tillgång till vetenskapligt underlag i viktiga frågor sammanställer Kungliga Vetenskapsakademien tillsammans med andra akademier i Europa faktaunderlag som bygger på grundläggande forskning utförd av de mest meriterade forskarna runt om i världen. Vi uppmanar politiker och beslutsfattare att utnyttja denna möjlighet till fördjupning och faktagranskning. Sveriges befolkning förtjänar att lagstiftare och makthavare är välinformerade och grundar sina beslut på fakta. Och vi måste långsiktigt bibehålla Sveriges position som forskningsnation och därmed hjälpa till att möta framtidens utmaningar för mänskligheten.

I tider av falska nyheter och alternativa fakta spelar vetenskapen en viktigare roll än någonsin. Du som väljare har en viktig uppgift när det kommer till att kräva fakta i diskussionerna under valrörelsen. Enklast är att fråga: Hur vet du det?

Christina Moberg, avgående preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Dan Larhammar, tillträdande preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Martin Jakobsson, 1:e vice preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Hans Ellegren, 2:e vice preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Göran K. Hansson, ständig sekreterare, Kungl. Vetenskapsakademien

Artikeln publicerades på Aftonbladets debattsidor 2018-07-05.